Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 228. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 26-го ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1955. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 228. VOL. LXII.

„ДЕНЬ ПОДЯКИ" ПІД ЗНАКОМ ДОБРОБУТУ І МОЛИТВИ ЗА МИР

Ню Йорк, Н. И. — Американський нарід відзначував цьогорічний „День Подяки" під знаком добробуту і молитов за тривкий і справедливий мир у світі. Це родинне свято відбувалося в родинному колі, де збиралися всі члени родини та дякували Богові за те, що дав в добробуті і мирі діждатися 334-их роковин того дня, коли перші американські імігранти в Плимуті відзначували по раз перший „День Подяки". Президент Айзенгавер відзначив цей день на своїй фармі в Геттисбургу, разом із своїми дітьми і внуками. По всіх церквах і домах молитви відбувалися Богослужби, а в деяких місцевостях ЗДА ще й окремі паради. В Ню Йорку відбулася парада відомої фірми „Мейсі", в якій взяли участь 4,000 осіб, і якій приглядалися під час гарної погоди понад 2,000,000 осіб. Цього року „дитячу" параду цієї фірми по раз перший передавали через телевізію. Американський нарід відзначував „День Подяки" і в інших країнах світу. Американські вояки, навіть і ті, що повнили службу спостерігачів у Кореї, дістали в той день традиційний обід з індичого м'яса. Іли на обід це м'ясо і тих 1,900 моряків і цивільних осіб, які плинуть на кораблях до Антарктики, де мають вести досліди в зв'язку з геофізичним роком. Президент Айзенгавер дав у своїй проклямації зразок, як повинен американський нарід відзначувати цьогорічний „День Подяки", дякуючи Богові за матеріяльні і духові достатки та просити в Нього, щоб американці могли і надалі жити своїм власним способом життя. Добродійні інституції влаштували прийняття для тих, які не мають своїх домашніх огнищ. Армія Спасіння прийняла традиційним обідом понад 1,000 осіб в приміщенню Левенстейна Голлу. Добровольці з Американського Сторожового Центру видали 2,000 обідів, а численні інші організації різних рас і віровизнань гостили тих, які не мають своїх родин. Рух на шляхах не був надто великий, бо родини відзначували в себе це велике свято подяки, і тільки по полудні деякі тунелі і мости до Ню Йорку були заблоковані остами.

Президент Айзенгавер напередодні Дня Подяки

Бразилія має трьох президентів і тридцять днів стану облоги

Ріо де Жанейро. — Конституційний президент Бразилії Хово Кафе Фільго, що його з наказу армії держать у відокремленні і під охороною танків та кулеметів, одержав дозвіл прийняти відвідини журналістів і використав цю можливість, щоб заявити, що він вважає себе далі конституційним президентом Бразилії і не думає резиґнувати із свого становища. Практичного значення ця заява мати не буде, бо цього ж самого дня в четвер 24 листопада палата депутатів прийняла на домагання діючого президента Нерeу Рамоса 178 голосами проти 31 закон про стан облоги в країні, який триватиме 30 днів і який не дасть можливості найвищому судові розглянути протест президента Хово Кафе Фільго в справі незаконного усунення його із становища президента. Ухвалений палатою депутатів закон про стан облоги був за кілька годин затверджений теж сенатом і його зараз же передано до підпису діючому президентові Рамосові. Сенат затвердив цей закон 35 голосами проти 15 і він почав уже обов'язувати від півночі з четверга на п'ятницю цього тижня. Боротьба між Рамосом та провідниками війська з одного боку і президентом Кафе Фільго з другого, почалася з того, що армія підозріває, буцім Кафе Фільго в намаганні перешкодити приходові до влади новому президентові Бразилії, Юсселіно Кубічекові, обраному під час останніх виборів, який має перейняти уряд президента вже 31 січня 1956 року. Кубічек, кандидат правого крила соціял-демократичної партії вийшов з допомогою бразилійської партії праці, між членами якої є багато комуністів.

В Аргентині скасовано перонівський „закон про безпеку держави"

Буенос Айрес. — Тимчасовий арґентинський уряд скасував окремим декретом ухвалений на домагання Перона в 1945 році „закон про безпеку держави", що давав можливість Пероновi, тодішньому диктаторові, ліквідувати політичну опозицію і всіх можливих противників режиму. В декреті, який потому, за спеціяльною ухвалою парлямента, став законом, було 50 параграфів, в яких майже кожен опозиційний виступ був визначений як злочин проти держави. Водночас із цим повідомляють, що в середу 23 листопада після переслухання окремою слідчою комісією ув'язнено Гуга де Пстро, колишнього генерального секретаря Генеральної Конфедерації Праці. За урядування Гуга де Пстро конфедерація намагалася зорганізувати окрему пропероністську міліцію й у вересні ц. р. під час революції проти Перона Пстро закликав робітництво виступити зброїно проти революційних сил. Населення Арґентини, зокрема політичні партії і провідники робітничих спілок та іміґранти прийняли скасування „закону про безпеку держави" із задоволенням, вітаючи цей акт нового уряду як дальший крок до демократизації країни.

СОВЄТИ ДАЛІ САБОТУЮТЬ РОЗЗБРОЄННЯ СВІТУ

Жіль Мош, французький делегат до роззброєнєвої комісії ОН промовляє під час нарад комісії в Ню Йорку, намагаючися знайти вихід з безвиході, спричиненої совєтськими спротивами і ветами

Об'єднані Нації. — Не зважаючи на свій крик про свою „миролюбність" — при чому „миролюбними" державами Совєти вважають тільки комуністичні й сателітські держави — вони насправді далі саботують всі реальні спроби припинити теперішні перегони у зброєнні. Після того, як невдачею скінчилися переговори на цю тему на останній конференції 4-ох міністрів закордонних справ у Женеві, справа роззброєння вернулась назад на терен Комісії Об'єднаних Націй для справ роззброєння. В минулу середу, 23 ц. м. французький делегат, чільний французький соціялістичний діяч і колишній міністер внутрішніх справ Франції, Жіль Мош, зголосив обширний внесок, щоб названа Комісія Об'єднаних Націй виготовила „синтезу" найважніших пропозицій у справі роззброєння, зголошених З'єдиненими Державами, Англією, Францією і Совєтським Союзом. Він заявив, що Франція пропонує в цій справі „згідливий компроміс" і конкретно запропонував, щоб прийняти такі три принципи: 1. Нема контролі без роззброєння, 2. нема роззброєння без контролі і 3. ступенево кожний поступ в ділянці роззброєння має бути контрольований. Ця французька пропозиція знайшла відразу прихильний відгук в усіх західних державах, особливо в 4-ох державах, які поруч Совєтського Союзу — є членами постійної Підкомісії Об'єднаних Націй для справи роззброєння, створеної свого часу спеціяльно для того, — щоб там, у довірочних нарадах, „велика чвірка" могла легше осягнути порозуміння. До тієї Підкомісії належать ЗДА, Англія, Франція, СССР і Канада. Але в четвер 24 ц. м. совєтський делеґат Соболєв відкинув навіть таку примирливу й компромісову формулу французького делеґата. — Він знову настоював, щоб передусім „формально й моральнo" засудити атомову зброю і щоб тому, перед будь-яким іншим рішенням у справі роззброєння, всі держави проголосили відмову від уживання атомової зброї в найближчій війні. Соболєв одверто підкреслив, що така відмова є „надзвичайно важлива" для Совєтського Союзу. Те становище совєтського делеґата стрінулось з негайним осудом збоку західних делеґатів. Англійський міністер Наттінґ натаврував становище Совєтів, які бажання створити тільки ілюзію миру й безпеки та не хочуть зробити будь-що таке, що було б дійсною забезпекою. Він, як і американський делеґат амбасадор Генрі Кебот Ладж, пригадали сенсаційний внесок президента Айзенгавера на липневій конференції „на вершинах" у Женеві про контролю військових об'єктів летунством і про виміну військовими інформаціями, та ще раз підкреслили, що тільки ефективна контроля може внести атмосферу довір'я і безпеки та гарантувати перед несподіваним нападом противника. Представник Канади з захопленням присвявся до пропозиції Франції. Представник Перу заявив, що дискутувати на цю тему на повній Комісії для справ роззброєння немає глузду і тому треба справу відіслати назад до згаданої вгорі Підкомісії. Таким чином із вини Совєтів ця справа далі перебуває на мертвій точці, бо й інакше бути не може: ясно, що Совєтам залежить тільки на роззброєнні вільного світу, а не свому — коментує вільна преса те большевицьке становище.

Все ще ведуться наради щодо прийняття нових членів до ОН

Об'єднані Нації. — В Об'єднаних Націях нема ще повної згоди щодо прийняття нових членів. Канада, як відомо, зголосила внесок на прийняття 18 нових членів у тому числі 5 комуністичних держав і 13 вільних. З'єдинені Держави заявили, що вони не є проти прийняття 4-ох сателітних держав (Альбанії, Болгарії, Мадярщини й Румунії), зате вживатимуть всіх своїх впливів, щоб відкинути членство Зовнішньої Монголії, як держави, яка фактично не є суверенною і якої З'єдинені Держави ніколи не визнавали. На те Совєтський Союз заявив, що „або 18, або ніхто". З'єдинені Держави заявляють на тому, щоб до ОН знайшли врешті доступ ті вільні країни, що не могли стати членами ОН через „вето" Совєтів у Раді Безпеки (деякі з тих кандидатів, як напр. Японія чи Еспанія, навіть не зголошували формально свого подання, знаючи, що воно — наслідком становища Совєтів — безвиглядне), — тому вони згідливі на одну комуністичну державу, але й не зголошуватимуть „вета" та не впливатимуть на інші держави, щоб вони голосували „проти" — вияснює американська преса. Зате невідомо, яке становище займе Франція, яка побоюється, що після прийняття „гуртом" всіх 18 держав — становище скріпиться протиколоніяльний блок в ОН, бо — крім 5-ох дальших комуністичних держав — проти Франції голосували б у справі Північної Африки ще такі нові члени, як Камбоджа, Йордан, Ляос, Лібія і Непаль, а може й Еспанія та Ірландія. Невідомо теж, як поставиться до справи Зовнішньої Монголії національний Китай. І Франція і національний Китай могли б користуватися правом „вета". ЗДА, Англія, Франція, СССР і Китай-постійні члени, а Бельгія, Бразилія, Іран, Нова Зеляндія, Перу й Туреччина — непостійні. Для прийняття треба 7 голосів більшости з тим, щоб ніхто з „великих" (ЗДА, Англія, Франція, СССР і Китай) не зголосив свого „вета". Закулісові переговори ведуться далі, щоб на Раді Безпеки не було в цій справі ніяких несподіванок.

Совєти перевели новий пробний вибух водневої бомби

Вашингтон. — У серії своїх експериментів щодо використовування ядрової енергії для воєнних цілей, Совєти перевели в останніх днях найсильніший з усіх дотеперішніх пробних вибухів — виявляє офіційний комунікат, виданий в імені голови державної Комісії Атомової Енергії Люїса Штравса. Той комунікат стверджує буквально, що „російські досліди вказують на щораз більшу інтенсивність заходів совєтського уряду розвинути потенціял їх ядрової зброї." Офіційний американський комунікат, кажучи про силу цього останнього совєтського вибуху, натякає виразно, що це був вибух водневої бомби. Про день і місце вибуху нічого не говориться. Перші вістку про те, що Совєти мають атомову бомбу, подав кол. през. Труман, повідомивши про „атомовий вибух" в Совєтах 23 вересня 1949. — У цьому році большевики перевели найбільше пробних вибухів, при чому вони торкаються не атомової, а куди сильнішої водневої бомби. Комісія Атомової Енергії вперше в цьому році повідомила про такий совєтський вибух 4 серпня і 4-го ц. р., потім 21 вересня, 10 листопада й ось тепер, 23 листопада. Про це, що „З'єдинені Держави не мають більше монополю водневої бомби" повідомив був Миленков 8 серпня 1953 року, а потвердив це Люїс Штравс 31 березня 1954 р. У перших коментарах про цей останній вибух західня преса зверхає увагу, що в тому самому часі, коли совєтський уряд найбільше кричить про конечність заборонити всяку ядрову зброю і всякі дальші експерименти над нею, сам переводить присилену хоч обоє досліди над розвитком тієї зброї.

Мічелл домагається від республіканців приязного відношення до світу праці

Вашингтон. — Секретар праці Джеймс П. Мічелл заявив, що президент Айзенгавер повинен подбати про те, щоб серед республіканських політиків не було роздвоєння в ставленні до зорганізованого світу праці. Досі Айзенгавер ще не міг цього зробити внаслідок своєї недуги. Мічелл сказав, що коли сенатор Беррі Голдвотер говорив проти провідників зорганізованого робітництва, то робив це в свому власному імені, а не в імені Республіканської партії. Не всі робітничі провідники належать до демократів, бо є між ними й прихильники республіканців, і тому не можна твердити, як це робить сенатор Голдвотер, що робітничі провідники укладають змову з демократами, щоб в 1956 році захопити Конґрес. Не можна звертатися до робітництва понад голови їхніх провідників, як це пропонують деякі республіканські політики. Мічелл твердить, що і він і президент Айзенгавер втішаються симпатіями робітників, і Айзенгавер запрошений промовляти на зборах в Ню Йорку 5 грудня, коли відбудеться об'єднання Американської Федерації Праці з Конгресом Індустріяльних Робітників.

Швидко поліпшується життєва стопа американців

Вашингтон. — Бюлетень Федеральної Резерви стверджує, що в останньому році швидким темпом поліпшується життєва стопа американських громадян. Це поліпшення видко з того, що громадяни цієї держави щораз більше видають грошей на купівлю консумпційних товарів. Цей рік позначається тим, що збільшилися видатки американців на кожну особу, що прибутки родини дійшли до рекордового числа і що тепер існує в цій країні найбільше затруднення, і є найменше число безробітних. В третій чверті цього року національна продукція стояла на висоті 392,000,000,000 долярів в річному відношенні, що було на 9 відсотків більше в порівнянні з третьою чвертю 1954 року. Внаслідок збільшених видатків зменшилася сума зощаджених грошей з 21,-000,000,000 в річному відношенні в 1953 році, до 16,000,-000,000 долярів в цьому році.

Згинуло троє дітей внаслідок експльозії нафтового огрівача

Ню Йорк, Н. И. — В Брукліні, Ню Йорк, експльодував нафтовий огрівач і внаслідок цього виникла пожежа, в якій згинуло троє дітей подружжя родини Мічеллів. Це перший випадок смерти внаслідок експльозії нафтової печі в цьому році, але він пригадує мешканцям Ню Йорку, що минулого року від цієї самої причини згинули в тому місті 28 осіб. Міська Рада прийняла закон про заборону таких огрівачів. Цей закон набирає важности від 1 січня 1956 року, але він не зліквідує нафтових огрівачів в мешканнях, бо його діяння залежне від того, чи раніше будуть побудовані в домах центральні огрівання.

Конгресмен Селлер проти об'єднування банків

Вашингтон. — Голова Правничої Комісії Палати Репрезентантів демократичний конгресмен Еменюел Селлер заявив, що контролер валют Рей М. Джіджі не повинен давати дозволу на об'єднання банків, бо об'єднування банкових інституцій в окремих місцевостях і районах нищить здорову конкуренцію та створює небезпечний для економіки країни монополь. В недавньому часі об'єдналися в цій країні понад 300 банків, і конгресмен Селлер вніс законопроєкт до Правничої Комісії проти об'єднування банкових інституцій, якщо це об'єднання зменшує можливості конкуренції і веде до монополю в банковості. Комісія погодилася на цей законопроєкт, і предложить його на сесії Конгресу.

Франція хоче співпраці Еспанії щодо спокою в Марокко

Рабат, Марокко. — Спокій у французькому Марокко лежить також в інтересі Еспанії, а тому вона повинна співпрацювати з Францією над заведенням його, — заявив генеральний резидент Франції Андре Дібуа. Він додав, що неможливо успішно боротися з саботажами й терором збоку арабського племени рифенців в сумежній з еспанським Марокко смузі, коли сама Еспанія не буде співпрацювати в цьому ділі з Францією. Дібуа зазначив, що він не заторкує таких справ, які належать до компетенції Парижу й Мадриду, а тільки справу безпеки в Марокко. — Еспанія, заперечивши недавні закиди французів, наче б вона допомагала арабським диверсантам в Марокко, признала, що неможливо докладно берегти кордону довгого на 400 миль. Андре Дібуа заявив бажання „поправити сусідські взаємини з Еспанією", запропонувавши їй взаємну співпрацю в заведенні миру і спокою власне в тій прикордонній смузі обох частин Марокко. Табуда, в якій вбито кілька днів тому французького старшину, лежить за 4 милі від еспанського кордону. Вбивники втекли туди. 800 арабських родин, злякавшися французької пімсти, втекли разом з жінками, дітьми і худобою, на територію еспанського Марокко.

Спілка Транспортових Робітників погоджується на об'єднання АФП і КІО

Ню Йорк, Н. И. — Голова Спілки Транспортових Робітників Майкел Дж. Квілл повідомив, що його спілка може бути членом об'єднаної робітничої організації, яка виникне після об'єднання Американської Федерації Праці і Конгресу Індустріяльних Організацій. — Давніше Квілл виступав проти цього об'єднання, бо твердив, що статут нової об'єднаної робітничої організації не дає належних гарантій проти расових упереджень, переманювання робітників до інших спілок та злочинців серед робітничих провідників. Тепер Квілл змінив своє становище і заявив, що його спілка на зборах 5 грудня, на яких будуть представники АФП і КІО, буде голосувати за тим щоб об'єдналися ці обидві робітничі організації. Спілка Транспортових Організацій є членом КІО.

Швайцарія відмовилась продавати зброю арабам і жидам

Женева. — Швайцарський уряд, діставши замовлення від Єгипту і Ізраїлю на доставу різного роду зброї, відмовив одному і другому, заявивши, що політика невтральности Швайцарії не дозволяє їй продавати зброю до такого обширу, напруження в якому грозить воєнним конфліктом. Швайцарія вправді не продукує важкої зброї, але має поважну продукцію скорострілів й іншої автоматичної зброї середнього калібру, протилетунських гармат і рушниць. Тим часом конфлікт між Ізраїлем і арабськими державами далі становить центр уваги міжнародного світу, щораз більше загострюючись. Ізраїль і Єгипет заповіли зголошення до Об'єднаних Націй нових взаємних скарг на прикордонні „інциденти". Голова Невтральної Комісії в Палестині генерал Бернс висловив ся цим разом про тамошню ситуацію вже досить песимістично. Совєти не припиняють своїх інтриґантських заходів: амбасадор СССР в Єгипті Солод відвідав генерального секретаря Арабської Ліґи д-ра Раїфа Абуллему й відбув з ним довгу, в тайні збережену конференцію. В Ізраїлі, за твердженням тамошніх кореспондентів, зростає острах, щоб Єгипет не перевищив — завдяки совєтським поставкам зброї — військовою силою Ізраїлю. Прем'єр Іден виголосив на цю тему нову промову в англійському парляменті.

В АМЕРИЦІ

● **Пані Айзенгавер** прибула з своєї фарми до Вашингтону, де закупила для приятельок і знайомих різдвяних подарунків. Секретарка пані Айзенгавер, М. Дж. МекКафрі каже, що її „боска" купує різдвяні подарунки, де тільки побачить щось гарне, що надавалося б на дарунок для когось із знайомих, зараз купує.

● **У Мілвокі**, Висконсін, помер на вулиці від серцевого удару Френк Г. Гелмлінгер. Під час оглядин у шпиталі під золою його черевика знайдено 4,400 долярів.

● **Трирічна Кльодет Шівре** упала з вікна на четвертому поверсі, але не забилася, бо подорогою її три рази зачіпилася за шнури для біління білизни. Вона лежить в Методистському шпиталі в Брукліні, Н. И., і стан її здоров'я „добрий".

● **Члени кабінету Айзенгавера** прилетіли на збори кабінету до табору Дейвід на гелікоптерах. Один хвалили цей рух, але й гудили. Генеральний поштмайстер Артур Соммерфілд сказав, що почував себе на гелікоптері зле, бо його пілоти мали на головах шоломи, а він — тільки повстяний капелюх.

● **Мешканець гуртожитку** при школі в Ню Гемптоні, Ню Гемшир, помилково наставив будильник на год. 3:30 по півночі. Коли годинник почав дзвонити, він почув в кімнаті дим і збудив 25 студентів, які там спали. Шкода від пожежі виносить 100,00 долярів. Попікся один студент, який допомагав пожежникам гасити пожежу.

● **Лікарі заявили**, що четверта з живих канадійських п'ятерт Марі Діон мусить покинути надію стати черницею, бо стан її здоров'я на це не дозволяє. Вона найслабша з усіх п'ятернят, і в монастирі тужила б за своїми сестрами.

● **З Уряду Публічного Здоров'я** повідомляють, що цієї зими може поширитися інфлюенца, яка появляється періодично. Цього року вже мав би бути її сезон.

● **Судді Апеляційного Суду** в Шікаґо вирішили, що місто відповідає за всі матеріяльні шкоди і поранення, які виникнуть внаслідок публічних заворушень. Це рішення суду видано на апеляцію негра Вілберта К. Слейтона, якого поранено в 1947 році під час протимуринських заворушень.

Уряд купує свинину, щоб стабілізувати ціни на свині

Вашингтон. — Департамент рільництва купив 2,598,-450 фунтів свинини в пушках, здійснюючи тим спосібом дальшу частину програми секретаря рільництва Бенсона для стабілізації цін на свині. Тепер уряд купив 1,-309,800 фунтів м'яса, що його вживається на другі сніданки, по ціні від 39.75 до 41.9 цента, і 1,300,650 фунтів м'яса в сосі по ціні 63.42 до 64.5 цента за фунт. Це м'ясо уряд роздiлить між школи і добродійні інституції. Школи вживатимуть цієї свинини на другі сніданки для своїх учнів, а добродійні інституції призначать це м'ясо для тих, що потребують допомоги. Досі уряд купив 10,777,450 фунтів свинини і смальцю від того часу, коли минулого місяця почав здійснювати програму купівлі свинини.

В СВІТІ

● **Туреччина, Ірак, Іран і Пакістан** на нараді в Баґдаді прийняли спільну резолюцію з висловленням подяки З'єдиненим Державам за безкорисливу економічну допомогу і доставу зброї та військового виряду.

● **Норвеський прем'єр** Герардсен, вернувшися з відвідин у Москві, заперечив, начебто він сказав щось таке совєтським господарям в Москві, що вказувало б на намір Норвеґії виступити з Організації Північно-Атлянтійського Пакту (НАТО). Так погоджується опрацьовано була шведська преса у зв'язку з подорожжю Геґрардсена до Совєтів.

● **Комуністи у Франції** все ще дуже сильні, хоч дещо слабші як у минулих роках. Це виявилось у виборах до дирекцій, що адмініструє фондами соціяльної забезпеки на терені всієї Франції. Голосувало 6,689,011 робітників і працедавців. Комуністи здобули 42.9% голосів і вибрали 963 членів на всі 2,166 до згаданої дирекції. Католицька унія дістала 20.9% голосів, соціялістична — 16.2%, решта голосів були розпорошені. Плинкість політичних відносин і неспалість економіки у Франції ще є головними джерелами сили комуністів, — стверджує французька преса.

● **Англійський прем'єр Іден** відкинув пропозицію соціялістів, зголошену в парляменті — скликати в найближчому часі конференцію „чотирьох великих" в справі припинення всякого продажу зброї будь-яким державам на Середньому Сході. Іден заявив, що така конференція не мала б ніякого вигляду на успіх, а сама пропозиція протиставиться традиційній політиці Англії.

● **Фабрики Круппа в Ессені**, які вперше відновилися відновити продукцію зброї і літаків, опрацювали своє рішення — почати знову будову літаків. Вже в найближчому літі вони будуть випускати транспортні літаки.

● **В Англії** опублікувано, що у зв'язку з шпигунською аферою двох дипломатів, Мекліна і Бурджесса, мусіли зректися своїх становищ ще два англійські професійні дипломати. Одним із них є бувший приятель Бурджесса, колишній перший секретар англійської амбасади у Вашингтоні, Гарольд Філбі, проти якого було підозріння, що він перестеріг Бурджесса, що за ним стежить тайна поліція, і цим уможливив йому втечу.

● **Совєтські вчені** опублікували через московську радіовисильно вістку, що в горах Сіхоте-Алінь на північ від Владивостоку у Східньому Сибірі впав 300-фунтовий метеор, складений із тих самих елементів, що є в земній кулі.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлених матеріялів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРИГАДКА РЕАЛІЗМУ

У половині цього тижня московська радіовисильня подала коротку вістку про розстріл в Грузії шістьох „спільників" розстріляного вже раніше Лаврентія Берії, шефа кривавого МВД, що мав амбіцію вступити на престіл Сталіна, але поковзнувся ще поки успів це здійснити. Нові розстріли переведено старим большевицьким порядком. У совєтських повідомленнях, крім лайки на розстріляних, нічого конкретного не подано ані про суд, ані про його перебіг, лише стверджено, що розстріляні належали до „спільників" Берії і про „зраду" Берії своєчасно не повідомили.

Нові розстріли в Совєтах широко коментує західня преса. В тих розстрілах у першу чергу добачається дальші тенденції совєтської внутрішньої політики, яка після смерти Сталіна, зокрема після розстрілу Берії, йде по лінії більших впливів та більшого голосу командування армії. Справа бо Берії виявила, що рішальний голос поліції завжди може захотіти її шефа посягнути по владу Сталіна, а кандидатів на становище диктатора є щонайменше кілька, отже жаден з них не хоче допустити до зменшення своїх шансів. У повідомленні про розстріл є також згадка про „націоналізм", що й сьогодні під Совєтами є смертельним гріхом.

Розстріл шістьох емведистів у Тифлісі має одну головну реальну вартість: пригадку, що в совєтській диктатурі нічого не змінилося і не може змінитися, не зважаючи на всі коньюнктуральні його коливання. Цей розстріл пригадує, що совєтський режим залишається такою самою кривавою і терористичною диктатурою, якою він завжди був.

Пригадка дуже на часі, як для внутрішньосовєтського, так і для зовнішнього вжитку. З останніх оповідань поворотців з-поза залізної заслони, як і з репортажів деяких західних кореспондентів, що відвідували совєтську імперію в останніх часах, можна було вносити, нібито обставини в СССР таки дещо „змінилися", нібито внутрішнього терору вже не відчувається з такою силою і грозою, як за часів Сталіна. А один американський кореспондент навіть твердив, що він зустрів у літаку совєтського лікаря, який відверто критикував владу і навіть заохочував Захід до превентивної війни.

Ще гірше виглядає справа з наставленням багатьох людей, які повинні знати справжній характер большевизму, бо самі або їхні рідні відчули його на власній шкірі. Західня преса заговорила про „дух Женеви" і „відпруження", переважно коментуючи це, як новий совєтський підступ. Ніяких сумнівів у цьому відношенні не допускала, зокрема, вільна українська преса, наводячи безліч аргументів і прикладів з подібних у минулому совєтських „відпружень". Але все це не вплинуло на багатьох навіть людей, які почали шукати цілком зрозумілого, але жадними обставинами не виправданого зв'язку із своїми рідними за залізною заслоною. Це природне і добре, що люди по цей бік залізної заслони хочуть знати про долю своїх рідних чи знайомих під Совєтами. Але чи здають вони собі справу з того, на яку смертельну небезпеку їх наражають? Хто полічив би сьогодні всі ті неповинні жертви большевицького режиму, що згнили в землі з кулею в потилиці за „зв'язок з закордоном", якого вони самі не шукали і часто не мали, але який їм підсунено тільки на те, щоб їх знищити?

Лист, якими б шляхами його не посилати, є ще найслабшим засобом на те, щоб пробити залізну заслону. Не на те і не так встановила її червона Москва. А всі ті „нагоди", що їх дає совєтська диктатура для зв'язку її невільників із закордоном, можуть бути тільки на те й призначені, щоб виявити щілини в тій заслоні, а опісля ще щільніше їх заткати.

Не перший раз звертаємо увагу на ці справи. Свіжі розстріли в Совєтах дають на це тільки окрему нагоду. Дають її й нові вістки, що надходять від людей, які пробували вже користати з всіляких нагод, щоб зв'язатись із своїми рідними чи знайомими, нічим не рискуючи самі, але виставляючи їх на смертельний риск. Одні дістають листи, писані іншою рукою, ніж знайоме письмо того, хто під листом підписаний. В деяких листах бракує фотографій, що мали б бути до них долучені. Ще в інших підозріло багато запитів про різних осіб, і т. п.

Все це приводить до коротких висновків: під Совєтами нічого не змінилось, і ми нічого не змінимо там своєю легковірністю. Тільки своїм безкомпромісовим становищем проти большевизму, поширюванням правди про нього та своїми щедрими пожертвами і допомогою визвольній боротьбі поневолених наших братів можемо спричинитись до поліпшення їхньої долі.

ЗАКОРДОННА ПОЛІТИКА В ПЕРЕДВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ

Проголошена минулого тижня Адлєм Стівенсоном заява, що він буде старатися за найменування його знову демократичним кандидатом на президента, і триденний з'їзд демократичних нотаблів з цілої країни в Шикаґо — фактично розпочали передвиборчу кампанію, що восени 1956 року має вирішити обличчя державної адміністрації на наступних чотири роки. Сенатор з Теннесі, Кіфовер, що на передвиборчій конвенції демократів в 1952 році здобув у двох перших голосуваннях найбільше голосів на свою президентську кандидатуру, нюйоркський губернатор Гарриман, що його нюйоркська демократична організація хотіла б бачити президентським кандидатом врешті згаданий Адлей Стівенсон виголосили у минулу суботу в Шикаґо на „100-доляровому" бенкеті промови, всі одностайно заторкнувши на першому місці закордонну політику ЗДА. Не зважаючи на власний заклик до поміркованости в будучій виборчій кампанії і на прославлювання президента Айзенгавера, який, мовляв, „є також президентом демократів", і не зважаючи на підкреслювання двопартійности в закордонній політиці, — Стівенсон гостро заатакував закордонну політику теперішнього американського уряду. Він закинув їй хиткість, неясність і брак керівництва. Сенатор Кіфовер зажадав розмаху й нових концепцій в закордонній політиці, — Гарриман пригадав, що це Гаррі Труман „об'єднав вільний світ проти комуністичної небезпеки". Ці виступи викликали покищо слабу реакцію по республіканському боці. Пресовий секретар Президента, Гаґерті, легковажно висловився про виступ Стівенсона: він, мовляв, „мусів щось сказати на 100-доляровому бенкеті". Гостріше й поважніше зареаґував Герольд Стассен. Вернувшись після тритижневого перебування в Европі, Стассен закинув Стівенсонові, що його критика американської закордонної політики підірвала довір'я закордону до її тривкости, як політики двопартійної. Голова Крайового Комітету Республіканської партії Голл окреслив виступ Стівенсона, що відбувся він, мовляв, „по лінії Трумана".

Покищо річ не в арґументах „за" і „проти", а в самому факті, що закордонна політика країни гратиме у виборчій кампанії 1956 року, мабуть, одну з головних роль. Якщо вороги Америки тішаться, що на таких закордонно-політичних дебатах розпадеться двопартійний принцип американської закордонної політики, то вони грубо помиляються. Досить прочитати заяву сенатора Джорджа, голови сенатської закордонної комісії і одного з лідерів демократичної партії, — з повним схваленням промови державного секретаря Доллеса, виголошеної через радіо в минулу п'ятницю, щоб пізнати, що демократи в своїй закордонно-політичній критиці республіканців назагал таки будуть триматися заклику Стівенсона: „Думаймо про закордонну політику не як партійці, а як американці". І під час самої виборчої кампанії і зараз після неї, без уваги на те, хто переможе й засяде у Білому Домі, закордонна політика Америки не буде політикою республіканців, чи демократів, а буде політикою американців. Складаються на це три чинники: 1) свідомість керівництва обох політичних партій і найширших мас громадянства, що назовні треба виступати сконсолідовано, як одна нація, одна держава, 2) та сама закордонно-політична програма у відношенні до цілого ряду проблем, особливо до проблеми американських союзників і комуністичної небезпеки і 3) тривкість закордонно-політичного апарату, як в державному департаменті так і на дипломатичних становищах у світі, створеного зусиллям різних адміністрацій, з дуже нечисленними вийнятками, що їх можна розглядати, як пости, обсаджені власне завдяки партійній адміністрації.

Зате аналіза закордонних проблем у передвиборчій кампанії і навіть гостра критика теперішньої політики принесе безумовно велику користь американському громадянству і всьому вільному світові. Вона спричиниться до більшої поінформованости американців в актуальних міжнародних проблемах і до більшої ясности американської закордонної політики на майбутнє. А тому, що віссю, довкола якої обертатиметься та дискусія і критика, буде відношення до Совєтів і воюючого комунізму, то вона буде особливо цінна для всіх уярмлених народів. Проблема боротьби за волю була одним з гасел виборчої кампанії 1952 року, і завдяки цьому Америка закріпила в опінії всього світу переконання в її лідерстві на антикомуністичному фронті. Якщо, за теперішніми заповідями, закордонна політика дійсно стоятиме на першому місці в найближчій виборчій кампанії, то ця кампанія цим разом вестиметься в площині закидів збоку демократів, що теперішня адміністрація виявила деяку слабість супроти комуністів і зазнала міжнародних невдач через замалий чи замало енерґійний спротив світовому комунізмові.

Ніде правди діти, демократичний табір розпоряджає у цій ділянці чималими речевими арґументами. Фактом є, що — залишаючи на боці умовини й причини, як це сталося — впродовж останніх трьох років не тільки „затвердпув" поділ Кореї і Німеччини, але й постав новий комуністичний сателіт — Північний В'єтнам. І Совєти і комуністичний Китай зміцнились і поширили свої впливи у світі. Зокрема, Совєти твердо всадовились у Східній Німеччині, закріпившись у всіх европейських сателітних державах, та примусили й Західню Німеччину погодитись на встановлення дипломатичних взаємин. Вони здобули сильні впливи на Середньому Сході, ставши постачальником зброї для арабського світу, і поширили коло „невтралістів", зручно використавши індійського прем'єра Неру, як свого посередника. Серед азійських, африканських і частинно південно-американських народів вони здобули собі — як це виявило голосування в Об'єднаних Націях над цілою низкою проблем — опінію „борців проти колоніялізму", а політикою усмішок поширили у світі оманне уявлення про „миролюбність" і „співіснувальність" совєтської системи. І тому мимохіть, всупереч офіційним заявам керівників Заходу, зокрема Америки, в західніх громадянствах так послаб моральний спротив комунізмові, що в деяких державах фатально відбилось на їх військовій політиці (напр., оборонний стан Франції, редукція збройних сил в Англії).

І тому, з погляду інтересів Америки, з погляду інтересів всього вільного світу та особливо визвольної боротьби України, добре і корисно, щоб виборча кампанія в Америці „підшрубувала" протикомуністичний настрій та „підцементувала" її закордонну політику, що спирається на філософії гасел: мир без волі недійсний і мир без сили неосяжний. Буде добре, коли ці гасла знову оживуть і дістануть новий блиск. Буде добре, коли в такій закордонно-політичній публічній дискусії знову буде підкреслена правда, що неможливий тривкий мир, поки стільки народів перебуває у комуністичній неволі, і що комуністичної небезпеки не можна відмежувати від московсько-імперіялістичної небезпеки, край якій може покласти тільки розпад „єдиної неподільної" Росії, найбільшого монстра новітніх часів.

ПЕРШИЙ В ШКОЛІ КОМІНТЕРНУ

У 1935 р. виїздить 13-літній німецький хлопчина Вольфґанг Леонгард через Швецію та Фінляндію до Совєтів. Його мати комуністка їде теж туди. Надзвичайно талановитий, пройшовши з найкращим успіхом різні упривілейовані школи в Москві, дістається він до школи Комінтерну в селі Кушнаренково, за 60 кілометрів від Уфи, де стає першим учнем. Опісля працює на відповідальних постах в совєтській ієрархії, а зокрема в окупованій Совєтами Східній Німеччині. Зневірившись в московському комунізмі, тікає в березні ц. р. із східнього Берліну, але не до західньої частини цього міста, а до Югославії, бо й далі залишається комуністом, хоч вже не сталінського покрою. В своїй автобіографії, яка появилася в німецькій мові, п. з. „Революція позбувається своїх дітей", відкриває він читачам той невідомий світ, де вишколюють та формують совєтських провідників в усіх ділянках життя.

До школи Комінтерну вступив Леонгард після довгої таємничої плавби кораблем, з двома невідомими товаришами. „Мене — пише він, — прийняла секретарка, яка відразу ж заявила, що в цій школі зобов'язує окремий правильник. Без дозволу не вільно залишати терену школи, в противному разі чекають тяжкі наслідки. Далі говорила секретарка, дивлячись мені строго в вічі: „Ви не смієте в листах ані словом згадувати, де ви є і що робите. А найважніще, нікому не смієте розкривати свого дійсного прізвища або розказувати щобудь про ваше життя. Навіть, якби ви зустріли якогось знайомого з попередніх літ, то він для вас є зовсім чужим".

— Ну, яке прізвище ви собі прибираєте?

— Лінден.

Секретарка вписала це прізвище в книгу і додала: „Отже, пам'ятайте, що ви — Лінден. А тепер можете йти до харчівні".

Їда була дуже добра. Незабаром прийшла секретарка і сказала, що покаже мені місце, де я буду спати. Вказуючи на примітивне дерев'яне ліжко, додала: „Оце ваше місце, а завтра ранком запроваджу вас до директора". За пару хвилин прийшли до кімнати ще два кватирники. Були це еспанці.

Другого дня зустрів я свого доброго знайомого з Москви Мішу Вольфа. Я вже хотів був привітати його як старого знайомого, але пригадав, що я — не я. Певно так само подумав і Міша, бо він підійшов до мене і представився: „Ферстер", — „Лінде!" — відповів я.

Учні в школі були поділені на групи за національностями. Директор нашої групи, надзвичайно талановитий, інтеліґентний та високо вчений, звався Кляснер, а насправді, як про це я пізніше довідався, Павль Вандель. Він закінчив ленінградську академію в Москві і був працівником Комінтерну як співробітник Піка (теперішній президент Східньої Німеччини). В школі студіювали: історію компартії Німеччини, компартії Совєтів, Веймарської республіки (між першою світовою війною і Гітлером), характер та перебіг другої світової війни, політичну економію, діялектичний матеріялізм, історію Комінтерну, історію Німеччини; крім цього — історію нацизму, фашизму, расовости, націонал-соціялістичне трактування історії, нацистичну літературу, маніфести та заклики партій різних країн, а також папські енцикліки.

Одне було для нас недоступне, а саме — всяка література про комуністичну опозицію, зокрема про троцькізм. В читальні мали ми точні інформаційні бюлетені з усіх країн світу, важливіші коментарі закордонних радіовисилень та деякі статті закордонної преси. Навчання тривало від ночі до ночі.

В цій школі навчився я ще дечого, про що не мав уявлення. А саме — кожне слово, сказане мною і моїми колеґами, бралося під політичну люпу. За необережно сказане слово ішла відома в Совєтах „самокритика", жертвою якої впав я перший. Щоб прийти до цього мого „злочину", який потягнув за собою інквізиторське слідство та „самокритику", треба згадати, що учні цієї школи, виконували інколи фізичну працю. Одного дня призначено нас вивантажувати мішки з мукою, з корабля. Між учнями був якийсь Отто з Гамбурґу, сильний, як віл, для якого брати нараз два мішки муки було забавкою. Ми, решта, з трудом носили по одному мішку, а моєму товаришеві Стефанові, який був слабосилий, давалася ця праця добре взнаки. З цього Стефана почав Отто насміхатися.

Після словного двобою дійшло до того, що Отто вдарив Стефана в лице. Я обстав за побитим, вказуючи напасникові на його вчинок.

Другого дня повідомлено нас усіх трьох, що о год. 7 вечора мусимо з'явитися до директора Міхайлова. В канцелярії директора, побачив я цілий трибунал, що сидів за двома столами. Біля директора сидів невідомий мені чоловік, якась жінка, що як казали, належала до штабу Дімітрова, Павль Вандель і Еммі Стенцер, 19-літня дівчина, яка не вміла в школі склеїти докупи двох слів, зате мала знаменитий „зір та слух".

Довший час всі мовчали, а потім Міхайлов сказав: „Можемо починати". Перший заговорив Вандель, і я зразу побачив, що він з мішків хоче зробити політичну подію. Далі я з жахом ствердив, що ми з Стефаном опинилися на лаві підсудних. Чуючи такі слова, як „небольшевицьке поступування", „зарозумілість", „провокація" і т. п., я втратив самопевність і почав дошукуватися моєї провини в мішковій афері. Я бачив, що всі, хто сидів за столами, обернулися на прокураторів. Далі я почув: „23-го серпня, о 6 год., коли ми ішли на співанку, Лінден сказав ..." „27-го серпня, о год. 10.30, коли ми прийшли на семінар, Лінден сказав ..." „6-го жовтня о год. 6,30 вечора, коли ми йшли з рубки дров і нас минала еспанська група, Лінден сказав Ферстерові, що в групі є гарні еспанки ..."

Всі „прокуратори" пильно все це записували.

В кінцевім слові, яке виголосив кожний з „прокураторів", усе, що сказав колись Лінден, було „злочином". А зокрема на кораблі з мішками я і Стефан були вовками, а Отто ягням. Опісля почалася „самокритика", в якій я потвердив усе те, що сказали „прокуратори".

П.

СУСПІЛЬНІ ОСНОВИ НАШОГО КУПЕЦТВА

Коли поглянемо з історичної перспективи на купецький стан і будемо його аналізувати, то мусимо завважити характеристичне явище, яке в інших заняттях чи фахах майже непомітне: побачимо, що з бігом століть, а то й в коротшому періоді часу роля та завдання купецтва підлягають повній зміні. В історії купецтва на наших землях можемо розрізнити три, а то й чотири виразні періоди.

В первісних історичних часах, купець — це була людина, яка не знала страху, людина, яка шукала пригод, людина неспокійна, можна навіть сказати авантюрист, одначе в доброму значенні цього слова. Купець того періоду мандрував у далекий, незнаний світ, пізнавав нові речі і тварини, відкривав нові землі. Він нав'язував з чужими народами торговельні, культурні, наукові, а що найважливіше політичні взаємини. Отже, купець був відкривцем і завойовником, був консулом, політиком і людиною науки.

При тих нагодах він або втрачав життя, свободу чи здоров'я, або добре „заробляв". Одначе, того заробітку не можна оцінювати теперішніми категоріями. Бо ж властиво такої інституції, як капітал, капіталізм, в теперішньому цього слова значенні, тодішній світ не знав. Символічних вартостей, як паперові гроші, чеки, векселі, тоді не було, а існували тільки реальні вартості, і то в товарах. Хоч не можна було легковажити надії на заробіток, обсяг „багатства", якщо будемо оцінювати його теперішніми категоріями, був дуже обмежений і не відкривав великих можливостей. Головна його вага полягала у вигідному, розкішному житті, а також у творах мистецтва, літератури, науки і т. п. Це мало надзвичайно велике культурне значення для цілого народу, що слушно підкреслює д-р Г. Лужницький у своїй статті „Арабські купці про Україну" („Свобода", ч. 217, 1955).

У тих часах мали ми дуже сильний купецький стан, який не то не поступався станові купецькому інших країн, але безсумнівно перевищував його під кожним оглядом. Наші купці мали живі торговельні взаємини з сусідніми країнами і заганялися в такі далекі країни, як Арабія і навіть Індія. Вони мали вироблене ім'я в усьому тодішньому світі і рішальне слово в своїй державі. Сила їх проявляється в різних торговельних договорах.

З бігом століть народи осідали настало в поодиноких країнах. З природи речі взаємини поміж народами налагоджувалися, говорячи модерним стилем „нормалізувались". Взаємини ці нормували договори, які тодішні володарі та держави укладали. В усіх тих договорах торговельні взаємини та інтереси відігравали дуже велику, а часто й рішальну ролю. Бо й потреби народів зростали, різничкувалися, а й самі народи перестали вже бути самовистачальні, і торговельна виміна дібр вже стала конечністю. Визнаючи корисність та конечність торгівлі, держави згодом перебрали на себе обов'язок охорони торгівлі. Цій справі присвячувалось дуже багато уваги. Наслідком тих зусиль було те, що торговельні відносини більше поширювались, торгівля розвивалася і ставала щораз важливішим чинником. Зростав купецький стан і кріпшала його роля в суспільному та політичному житті народів.

В тому часі купецтво дедалі більше затрачує свій пригодничо - краєзнавчо - науковий характер, а обмежується до посередництва в купівлі-продажу та у виміні дібр, себто до властивої купецької діяльности, хоч і політична його роля не слабне.

Треба, однак, зазначити, що основними прикметами тодішнього купця були, з одного боку, рухливість та підприємливість, а з другого — солідність, чесність та богобоязність.

Настає доба великого капіталу та машини, яка крок за кроком опановує усе суспільне і приватне життя. Приходить чимраз більший поділ праці, спеціялізація та повна механізація, являються нові й нові машини, народжується інтернаціональний, неособо-

(Закінчення на стор. 3)

МАТИ

Як дивно це ... На чужині,
Де гаснуть сили й почуття,
В чаду порожнього життя,
Ти в снах з'являєшся мені
І грієш серденько нуждене,
Моя хороша, люба Нене!

Ах, не розбийте їх! .. Ці сни,
Мої маріння казкові
З тобою пишні і нові,
Як усміх сонця і весни, —
Я радий довго, вічно спати,
Щоб образ твій, о рідна Мати,

Збудив гадки дитячих літ,
Невинні сльози, срібний сміх,
Безжурних рій думок малих —
Святий рясний рожевий цвіт!
То дайте ж їм прийти
Хоч снами —
Дарункам цим моєї Мами!

С. ЧЕРКАСЕНКО

Ніна Сороченко

ВЕЛИКИЙ МАЙСТЕР

(До 70-річчя проф. Нестора Городовенка)

(1)

Є дні в житті кожної людини, які відзначають перейдені етапи. В такі дні усвідомлюються досягнення, здобутки на життєвому шляху, ще й ще раз перевіряються помилки. І щаслива та нація, чи та людина, за якими може бути визнано у кінцевому підрахунку, що їх життя не було змарноване.

Таким днем є 9 листопада для нашого славного дириґента, визначного майстра української пісні — професора Нестора Городовенка. Бо 9 листопада 1955 року був днем 70-річчя високошановного професора і разом з тим 50-річчя його мистецької діяльности.

На Україні

На рідній землі, в Києві, у Харкові, в Одесі, я, не бувши особисто знайома, знала Нестора Городовенка, як славного дириґента та мистецького керівника незрівняної капелі „Думка". Чула виступи цього хору в найкращих театрах республіки. Там професор Городовенко досягнув був найвищих щаблів успіху та визнання: одержав звання заслуженого артиста УССР, а „Думка" стала заслуженою капелею УССР. Шлях до цього визнання був довгий і тернистий.

Подаю деякі факти з життєвого шляху Професора. (Користаюся даними з промови проф. Богдана Ковальського, оголошеної під час ювілейного бенкету, що відбувся 20 лютого 1955 р. у Монтреалі з нагоди 50-річчя мистецької діяльности проф. Городовенка).

**

Нестор Теофанович Городовенко народився 27 жовтня (ст. стилю) 1885 року в селі Венслави, Лохвицького повіту на Полтавщині. Коли Несторові було сім років, батьки його переїхали в повітове місто Лохвицю, де він закінчив трирічну початкову школу й перейшов до чотирикляcного „городського училища". Батьки не платили за науку, бо Нестор був дуже добрим учнем і через те вчився на кошти держави.

З раннього дитинства Нестор виявив надзвичайний нахил до музики та пісні. Українська народна пісня прийшла до нього з найчистіших першоджерел, мабуть ще від колискових, що співала мати над маленьким Нестором. З пісень матері, від прекрасних краєвидів Полтавщини сприйняв він ту глибоку любов, те надзвичайно тонке зрозуміння української пісні, які проніс через все своє життя.

Всі ці сім років співав він у церковному хорі, бувши солістом альтової партії, за що й одержував 3 карбованці на місяць. Тут навчився добре читати ноти й призвичаївся до хорової дисципліни, яка там була доволі сувора.

Коли Несторові минуло дванадцять років, приїхав до Лохвиці уповноважений Синодального Музикального Училища в Москві набирати здібних, голосистих хлопців. Але батьки Нестора не відпустили. Батько твердо сказав: „Я свою дитину не на те вчу, щоб вона по весіллях грала".

У п'ятнадцять років Нестор вступив до Полтавської учительської семінарії. Його мало цікавили педагогічні дисципліни. Зате з головою пірнув він у дириґентську клясу при учительській семінарії, в оркестру семінаристів і на третім курсі дириґував семінарським хором.

По закінченні семінарії, призначили Нестора Городовенка вчителем у глухе село на Полтавщині. Через рік він, одначе, вирішив пробивати вчительську дорогу далі і 1904 року вступив до Вищого Педагогічного Інституту в Глухові. Закінчив його 1907 року.

В цьому Інституті познайомився Н. Городовенко з відомим педагогом, професором московської консерваторії А. Рубцем, в якого студіював теорію музики й гармонію. В тому ж 1907 році міністерство освіти призначило Н. Городовенка на вчительську посаду в його рідній Лохвиці. Зрозуміло, що він взявся першусього за хор. Зразу з'явились всі ті, що з ним співали в дитячі та юнацькі роки.

В церкві виконував хор Городовенка складні композиції Бортнянського, Ведfesta, Березовського, Турчанінова, а на світських концертах усі 12 десятків народніх пісень в обробці М. Лисенка, музику до Шевченкового „Кобзаря", й інше. Про цей хор Городовенко висловився так: „Це мабуть був один з тих хорів, в які я вклав весь запал, всю любов та екзальтацію і разом з цим багато навчився в інтерпретації народної пісні".

З Лохвиці переведено Н. Городовенка вчителем до переяславської гімназії, де він 5 років керував хором хлоп'ячої й дівочої гімназій. Рівночасно працював з хором переяславських любителів пісні. В 1915 році Н. Городовенко опинився вчителем учительської семінарії в місті Ольгополі на Поділлі, де, крім загальноосвітніх предметів, провадив дириґентську клясу семінаристів.

В 1917 році Нестор Городовенко переїжджає до Києва. Тут у ці бурхливі часи він вчив співу в Другій Українській гімназії, вів хор київських учителів і студентський хор університету св. Володимира.

В Києві в той час існував музичний відділ колись могутньої кооперативної інституції „Дніпросоюз". Там працювали такі музики як Леонтович, Стеценко, Кошиць, Степовий і інші. Олександер Кошиць з доручення Директорії УНР виїхав з Державною Республіканською Капелею закордон, а Нестора Городовенка запросили на дириґента капелі „Дніпросоюз", яка мала об'їхати з концертами української пісні Лівобережну Україну. Другу капелю, що об'їхала Правобережну Україну, очолював Стеценко. Обидві ці капелі зробили добру українську роботу, але „Дніпросоюзу" не врятували. Коли повернулись до Києва, большевики з багатющого „Дніпросоюзу" лишили тільки тінь. Стеценко пішов священиком до Андріївської церкви, а капелю Н. Городовенка перетворено на капелю київської Наросвіти.

Українська група скористала з модного тоді большевицького клича „музика в маси" і добилася через українців в Наросвіті постанови, що капеля реорганізується в Державну Українську Мандрівну Капелю. Перші букви цих слів і створили назву „ДУМКА", що закріпилась напостійно за капелею. Так то з 1919 аж по 1938 рік Нестор Городовенко без перерви керував „Думкою" як її мистецький керівник і головний дириґент.

В 1930 році колеґія професорів Вищого Музичного Інституту ім. Лисенка й Консерваторії в Києві обрала Н. Городовенка професором цього Інституту, і він стає на чолі його дириґентського відділу.

З 1937 року большевицька влада стала докладніше приглядатися до праці „Думки". У висліді цього спецвідділ НКВД „запропонував" Городовенкові негайно залишити працю в „Думці". Аж по якомусь часі Городовенко зміг повернутись до праці в капелі, але вже з цілком новим складом співаків. Це вже не була давня „Думка" ані назвою, ані суттю і не залишила вона по собі ніякого сліду.

В часи німецької окупації Н. Городовенко зорганізував хор з недобитків „Думки" і майже рік виступав цей хор у Києві з концертами та в радіо.

Олена Процюк, Сидней

ПОЛІТИКА НА КОНҐРЕСІ МЖСОЮЗУ

Міжнародний Жіночий Союз спирається у своїй праці на Декларацію Прав Людини, ухвалену 1948 р. Але не тільки цей вселюдський документ в'яже його з Об'єднаними Націями. У всій програмі своєї праці держиться напрямних ОН та старається рівнорядно з ними розробляти свої завдання.

Програма Цейлонського конґресу була обумовлена ділянками праці МЖСоюзу і потребами азійської жінки. Як уже сказано, доповіді оминали політично-ідеологічних моментів, вважаючи це несуттєвим для справ жіночого руху. Але політика вривалася на конґрес іншими шляхами. І власне про цю неофіційну і таку важливу сторінку конґресу хотіла б я дещо сказати.

Перший зудар із політичною дійсністю південної Азії принесли нам арабські й жидівська делеґації. Арабських делеґацій було п'ять (Єгипет, Ірак, Іран, Ливан і Пакістан), не рахуючи Туреччини, що теж їх піддержувала. Вони зайняли вороже становище проти делеґації Ізраїлю і це в різний спосіб демонстрували. І хоч їх потягнення не раз порушували приписи конґресового порядку (арабські делеґатки відмовились сидіти в одному ряді з делеґацією Ізраїлю), проте вони перемагали завдяки своїй кількості (5 численних делеґацій) й одногідності. Але треба підкреслити також поставу делеґації Ізраїлю, що вела себе дуже тактовно, оминала суперечок і гідно відстоювала своє місце на конґресі. Управа конґресу теж докладала всіх заходів до того, щоб до відкритого конфлікту не дійшло.

Але це була політика „гаряча", що виявила себе так би мовити, з „досадної" сторони. Її мусів кожен завважити й відчути, бо крім цих „афронтів" обидві сторони „працювали" також між делеґатками. Арабки - біженки з Ливану розказували постійно про свою кривду, єгиптянки відмовляли жидам права нації і т. д. Делеґація з Ізраїлю була в чисельній меншості, але жидівки були членками інших делеґацій і треба признати, що вміли здобути на конґресі симпатії для свого матірного краю.

Та менше відчутно, хоч широким струмом вливалась політика в виступи і дискусії інших делеґацій. Це вже було трудніше спостерегти, як арабсько - жидівські сутички, але далеко важливіше, бо мало більше значення для розвою жіночого руху на Сході.

Індія і Єгипет шукають найкращої форми уряду для своїх країн. Демократія видається їм за слабою для їхніх великих просторів, відсталого населення і важкого економічного стану. До того проблема кастовости і звичаєвих забобонів роблять усякий поступ дуже повільним. Соціялізація промислу й господарська система СССР видається їм приманливою розв'язкою. Вони посилають свою молодь на студії до Москви і звідтіля спроваджують машини. Але рівночасно пильнують контакту з Об'єднаними Націями, користають із Технічної Допомоги і Пляну Коломба.

Те саме можна сказати і про менші країни південної Азії. Цейльон посилає свою молодь до Совєтського Союзу, яка повертаючись, закладає оселі п. н. „малі Росії". Між освіченими людьми на Цейльоні дуже поширений „троцкізм". В Іраку також бачимо комуністичну інфільтрацію. Суспільні реформи Ізраїлю мають виразні сліди комуністичних теорій.

Разом із тим у південній Азії сильні національні почування. Довголітній колоніяльний режим розбудив спротив, що досягнув свого завершення у безкровній індійській боротьбі. Хоч головним залишком цього процесу є ненависть до білої раси, проте довголітній спротив викликав також любов і зрозуміння для національних цінноців, що їх тепер плекають і розбудовують. Тому населення південної Азії дуже чуле на всякі прояви колоніяльного поневолення. Свою важко здобуту свободу і самостійність цінить понад усе. Постання арабсько - жидівського конфлікту корініться теж у дразливості цієї сфери національних почувань.

Оце наставлення Сходу, ці важкі внутрішні суперечності відбивались у дальших доповідях провідних діячів та в дискусіях. Проф. Мукержі, індус, що говорив про вплив індустріялізації на родинне життя, накреслив виразно майбутню схему суспільного устрою підо впливом комуністичних ідей. Зате індуска Лакшмі Менон, що говорила про політичний вишкіл жінки, основувала свою доповідь на здобутках жіночого руху на Заході, шукаючи пристосування для жінки Сходу. Всі доповідачі боліли над відсталими суспільними умовинами Сходу і стверджували, що без відповідних реформ і поступу не двигнеться теж скоро азійська жінка.

Політика заговорила на конґресі ще раз із особливою силою. Це було тоді, як відчитано витяг із доповіді грекинь, що не прибули на конґрес, але прислали матеріял про поневолення жінки у сателітних країнах. Розгорілась палка дискусія. Одна частина делеґаток вважала це „втручанням" у справи чужих країн, друга входом у політичні конфлікти. Але третя, не дуже численна, вважала факт поневолення вистачальним, щоб за нього промовило жіноцтво вільного світу. Це становище піддержала українська делеґація. Подаючи промовисті аргументи, пригадуючи потрібні ситуації у діянні МЖСоюзу і тавруючи факт поневолення, як такий, ми допомогли цій третій, нечисленній групі, увести пропозиції грекинь між резолюції. Правда, він не перейшов у первісному, а тільки дещо злагідненому виді. Але треба радіти, що жіноцтво вільного світу видвигнуло далеко йдучий постулят до Об'єднаних Націй, що може в майбутньому здійснитися, як багато тих, що тепер увійшли в основу діяння ОН. І ми можемо бути горді, що допомогли постати тим резолюціям, які на трудному азійському терені могли не знайти відгуку. Вони звучать:

1. Конґрес МЖСоюзу висловлює домагання до ОН розглянути негайно справу політичної суверенности великих і малих народів. Справа ця, нерозглянена й неполагоджена, творить вогнище неспокою, що загрожує мирові у світі. Представники народів, що ще до сьогодні знаходяться в колоніяльному відношенні до інших народів, повинні бути допущені разом із представниками тих держав до ОН.

2. Об'єднані Нації в справах жіночих повинні входити з безпосередній контакт із жіночими організаціями поневолених країн, які одинокі можуть заступати інтереси свого жіноцтва перед світом.

З концертової залі

Дебют „Веселих Волокит" в Ню Йорку

З жадобою „спрагненого в пустині" наша публіка стежить за шляхетною розвагою, а зокрема, за продукціями легкої музики та слова. І зовсім природно. Будівля щоденного життя складається здебільшого з цеголок сірих буднів, які в своїй сумі залишають на наших обличчях сліди перевтоми та байдужности. Хочеться відпруження, шукаємо за контрастами. І саме тоді відчуваємо потребу мови легкої музи.

Тому треба привітати нову спробу створення вокально-камерної одиниці, тим разом нюйоркського чоловічого квартету „Веселі Волокити" під мист. кер. І. Задорожного, який дебютував своїм самостійним виступом легкої музики та слова в неділю, дня 20-го листопада 1955 р. в новій залі Джуніор Гай Скул.

Це теж оцінила публіка, що в кількості коло 700 осіб майже заповнила вимріяну для таких імпрез залю школи. Між цією публікою ми бачили в першу чергу тих громадян, як з-поміж новоприбулих, так і давніших та тут народженої ґенерації, які можуть мати більші вимоги і побажання до культурно-мистецьких імпрез. На не кожній бо з наших імпрез можна бачити світової слави нашого різбаря Олександра Архипенка та інших, що були приявні на концерті „Волокит".

В склад „Веселих Волокит" війшли пп: Є. Чорній (перший тенор), І. Задорожний (другий тенор), О. Стецура (баритон), В. Баранський (бас) та Б. Перфецький (акомпаніямент).

Виконання самої програми пройшло під знаком інтенсивної підготовки перед виступом, а деякі виконання точок були пронизані моментами мистецької досконалости. Голосово-технічні спроможності „Волокит" — великі і вони були як слід та з ефектом використані під час виконань. Змінливість в передачах настроїв пісень доручено відповідним характерам голосів, а солісти одержували бездоганний фон збоку вокального супроводу, що руководився успішними засобами таких ефектів, як: „кон сордіно", глісандо, стаккато тощо. Основна робота — пророблена добре, тепер залишається більше звернути увагу на фінезії, нюансування та деталізацію.

В програму вечора ввійшли давніші зразки опрацювань та нові, про які подбав І. Задорожний. Це крок вперед. Правда, в нових аранжуваннях пісень відчувалася інколи потреба впровадження нових свіжих гармонічних звучань, притаманних для зразків того роду музики; трафаретні модуляції, чи стереотипні каденції повинні зробити місце більш прогресивним. Взагалі добре було б частіше пристосовувати до виконань пісень т. зв. ілюстративно - перетворений жест, як це було зроблено тільки в деяких моментах з дуже добрим ефектом. Довгі та незаповнені павзи поміж виконаннями поодиноких точок надають вечорові академічного характеру, які аж ніяк не підходять цьому жанрові. Відчувається також потреба ревізії та вирівняння в акторській грі квартету. Сподіваємося, що це прийде в процесі розвитку.

Уважливий акомпаніямент Б. Перфецького прикрашував виконання мережами імпровізованих пасажів. Програмою проводив відомий артист В. Паздрій, який створив відповідну стилеву атмосферу, повну тонких дотепів та сатири, надаючи цілості мистецької компактности.

Черговий виступ квартету буде 17-го грудня у Филаделфії. Багато з тих, що були і, головно з тих, ,що не були на концерті 20-го листопада, будуть жалувати, чому і цей другий концерт знову не буде в Ню Йорку.

Ігор Соневицький

● Крішна Менон, представник Індії в Об'єднаних Націях, щоб затерти враження, що він в усіх міжнародних справах іде по лінії совєтської політики, зголосив компромісову резолюцію, яка вимагає проблему Альжирії не дебатувати на цій сесії, залишаючи її одвертою на майбутнє. Він сподівається спонукати цим Францію вернутися до Об'єднаних Націй. Але арабські держави відкинули такий компроміс.

СУСПІЛЬНІ ОСНОВИ НАШОГО КУПЕЦТВА

(Закінчення зі стор. 2).

вий капітал, сила якого тим страшніша, що діє він невидимо, анонімово.

З початком цієї ери затрачуємо ми не тільки нашу стару, провідну верству, але й ті гідні, чесні, заслужені купецькі роди, крім могіканів, яких можемо почислити на пальцях одної руки. Залишається „хлоп і поп".

Торгівля переходить у ворожі нам руки. Купецтво не знає жадної етики, моралі, жадних скрупулів. Воно керується тільки жадобою збагачення за всяку ціну, стає центром нечуваного визиску, ошуства та деморалізації, а попри це все і знаряддям нашого поневолення. Тут знаходиться джерело довірочних інформацій для всякого роду поліційних чинників, тут організується переховування крадених речей.

Наше національне відродження безумовно вимагало створення нової і здорової купецької верстви. Ми мусіли витворити нове купецтво, яке мало б ціллю не тільки заробити на життя, але й наладнати тісну співпрацю з народом, брати живу участь в його житті, в його змаганнях, зорганізувати капітал та поставити його на службу своєму народові. Це завдання виринуло само собою, видвигнули його обставини та життєва конечність. Виконання тих завдань — також силою обставин — перебрали на себе в першій мірі кооперативи, а згодом по них почали приходити й приватні купці.

Як кожен з нас добре знає, важка це була боротьба, та закінчилася вона повною нашою перемогою. На цьому полі ми доконали чудес. Без капіталу, без традиції, без фахового вишколу й досвіду, без джерел — прямо центами та муравлиною працею, до того це у важкій боротьбі з державною, ворожою нам адміністрацією та всемогутнім, здавалося б, капіталом в короткому розмірно часі ми перебрали в усіх без вийнятку селах низові крамниці, побудували широку сітку молочарень, в містах створили посередні склади та започаткували інституції, які вже мали можливість — і то з повним успіхом — вийти на закордонний ринок. Ми самі не вповні усвідомлюємо тих наших досягнень.

Усі ці наші успіхи були можливі тільки тому, що існував надзвичайно тісний зв'язок тодішнього купця з усією спільнотою, тільки завдяки героїчній, повній посвяти співпраці всіх верств нашого народу.

Всі ми були свідками, як наш селянин, не зважаючи на корисніші оферти, на кпини та наруги, минав чужі крамниці і ніс товар до свого центру. Бачили ми, як наші працівники за дійсно нуждену платню працювали по 12 годин денно, а дуже часто й довше. Бачили й жертвенну співпрацю нашого духовенства та всієї нашої інтеліґенції. В світлі тих зусиль блідпуть і ті тіні, які завжди були і будуть. І в кожному народі, який хоче жити повним, здоровим і правильним життям, мусить бути якнайтісніша співпраця всіх без вийнятку його суспільних верств. Бо коли суспільність позбавить купецтво своєї моральної і матеріяльної піддержки, коли залишить купецтво його власній долі, коли розірве з ним зв'язки — вона втратить основу суспільної будівлі, надзвичайно важливу частину своєї цілости, втратить ті корпеті, які в сьогоднішніх часах дає така могутня міжнародна зброя, як капітал. І тоді капітал, замість служити спільноті, вістря своє зверне проти неї.

Та коли й купецтво стане на виключному становищі зиску, коли одинокою ціллю його праці буде матеріяльна користь — тоді воно також втратить свою головну базу, втратить свою ролю і може лише якийсь час животіти, хібащо захоче стати на інтернаціональну базу — але на це нема жадних виглядів.

Д-р Д. Богачевський

Полегші для одружених рекрутів

Вашингтон. — Представник Поборової Служби заявив, що вже в найближчому часі будуть зміни в реґулямині ассентерункових комісій, і рекрути, які є батьками, зможуть дістати відкладення військової служби. Згідно з новим реґуляміном до військової служби ассентеруватимуть в такій черзі: 1. Всіх тих, які досі не реєструвалися, або не ставали до лікарських оглядин, хоч повинні були це зробити. 2. Всіх добровольців. 3. Недобровольців в віці від 18.5 до 26 року, які не є батьками дітей. 4. Всіх в тому самому віці, які мають дітей. 5. Старших понад 26 років. Згідно з цим новим ассентерунковим реґуляміном жонаті рекрути, які є батьками дітей, матимуть велику можливість дістати відкладення військової служби бо три перші категорії рекрутів виповнять потрібний контингент для збройних сил.

● Японія рішила передати Національному Китаєві, себто урядові на Формозі, релігійну реліквію буддистів — кістку буддійського святого, монаха Ґеуаі Чуанґа. Комуністичне радіо з Пейпінґу лає з цього приводу японців.

● Султан Марокко, Бен Юсеф, поворот якого на престіл викликав загальне захоплення але й нову хвилю кривавих заворушень, видав маніфест з палким закликом до мароккаyських арабів втриматись від усяких актів терору. Араби кричать на його честь, але не дуже його слухають.

З наших буднів

РОЗМОВА З ЛЮБИТЕЛЕМ ТЕАТРУ

Зараз після прем'єри нової п'єси Миколи Понеділка „А ми тую червону калину" у Филаделфії, я говорив з одним старшим іміґрантом, великим поклонником Мельпомени, що не минає ні одної театральної вистави.

Що ж він сказав про Миколове лицедійство? ..

— Вел, попершe скажу вам, що цьому Понеділкові роблять кривду, називаючи його „гуморист". Може він трохи подібний до коміка, ну, та й пише різні „джовки", то правда, але в цій виставі про репатріяцію він мене сильно зворушив і взяв за серце! А як той майор Корінь, що вибрав свободу, крикнув у 3-ій дії: „Слухайте, люди, малий Корінь плаче!" (бо йому синок народився) — то віртe, або не віртe, а мені самому сльози закрутилися, а одна панночка коло мене аж заплакала!

— Чую — різні критики-редактори говорять, що це історія вигадана, неправдоподібна... Що там мене обходить, чи вона правдоподібна, важне є: чи люди спали на представленню, чи ні. Від коли небіжчик Блавацький грав „Батурина", я ходжу на кожну виставу і скажу вам, що я ніколи не чув, щоб на якійсь виставі люди свистали. А в нас, в Америці, свистання означає найбільшу похвалу для автора й артистів. Чи на Понеділковій виставі свистали? Свистали. Ну, то чого хочете?

— Поза тим, то є вистава виховна і можна її дітям показати. Десь-там, за сценою, б'ють-мордують більшевиків, але Понеділок зробив це делікатно, не показуючи цього на сцені, як у нас на муві, чи на телевізії показують, а потім діти дивляться на ті всі мордерства і самі вишколюються на опришків.

— От, за що делікатність теж його хвалю.

— Правда, в 3-ій дії було на сцені трохи каламанції, коли роззброювали репатріяційну місію. Скажу вам правду — завеликий тягар взяли собі на плечі наші дієисти: випустили з бункра тисячу арештантів! Якби десять хлопа випустили — теж було б ол райт.

— Ну, найгірший тробель трапився тоді, коли Карп'якові, що грав за Кореня, в найважливішому, можна сказати, моменті розламався на-двоє револьвер! Коло мене якийсь бойсина аж скрикнув: — Ой!

— Думав, що тепер той червоний полковник, то значить Шашаровський, використає ситуацію й заарештує Карп'яка. Але Шашаровський тримався своєї ролі, зачекав, аж Карп'як змонтує револьвер, а тоді вже підняв руки догори і віддався в плен.

— Тут одна моя порада: як уже наші здобули червону гавпт-квaтиру, то повинні насамперед скинути їх прапор, а поставити наш, як зробили наші американські бойси, коли здобули Окінаву. А то червона фана висить, а вони співають „Червону калину". Ну, пану Клехові треба признати, що не шкодував фарби і намалював їм хоругвище на пів кілометра.

— Та я гадаю, що містер Шашаровський все те відповідно обшліфує, купить новий ґан, скоротить червону фану, настроїть патефон, а коли наш театр завітає до вас, до Ню Йорку, то все буде грати, як в дзиґарку.

Стільки, значить, про Филаделфію... А тут, у Метрополії, йдемо в неділю до Фешен Інституту підпирати наших рідних акторів, які підпирають „Тартюфом" український спорт!

Ікер.

ПОДЯКА

Приємну несподіванку зготовив для мене Святковий Комітет українських організацій й товариств метрополії Дітройт, влаштовуючи Пропам'ятний бенкет в дні 30-го жовтня 1955 р. для вшанування моєї громадської діяльности з нагоди 60-річчя мого народження. Ще більшою несподіванкою було для мене те, що мене витали біля п'ять сотні делеґатів організацій й товариств та приятелів, як самого Дітройту, із ст. Мішіґен поза Дітройт, так і з других стейтів ЗДА, а навіть з далеких місцевостей Канади.

Я не заслужив на того рода честь, що я отверто про це заявляю. З браку другої можливости, я уважаю своїм милим обов'язком зложити подяку в часописах всім тим, що зготовили для мене незабутні хвилини в моєму житті.

Складаю щиру подяку всім гостям, а з осібна Губернаторові стейту Мішіґен Г. Меннен Вільямсові за його теплу промову, красноречивій Радній міста Дітройт — Марії Бек за її щирі слова привіту, О. Галелюкові, А. Ватюкові та Т. Миникові — за їх привіти від Екзекутиви УРС, що не жалували труду і прибули аж зі Скрентону. Також дякую й всім другим бесідникам та делеґатам товариств, які своєю присутністю вшанували те свято.

Дякую Йосифові Гудимі за сфільмування бенкету і гостей.

При виконанні мистецької програми на бенкеті я чув з глибоким зворушенням спів моїх друзів — Івана і Дмитра Атаманців при акомпаніяменті піяністки Ольги Соловей та мандолінову оркестру, під управою С. Мільчевича, яким дякую з щирого серця. Рівно ж дякую всім за надіслані дари та привітальні письма і телеграми.

Дякую осібно Святковому Комітетові, який великим трудом влаштував для мене це незабутнє свято.

Вкінці дякую моєму давньому приятелеві й співробітникові на громадській ниві, адвокатові Іванові Панчукові за його вміле переведення ювілейної програми.

Признаюсь, що найбільше зворушуючою хвилиною було для мене — вручення мені членом Святкового Комітету Стефаном Віхором погруддя Івана Франка, як дар від своїх гостей й приятелів. Артистичне виконане погруддя нашим визначним скульптором Сергієм Литвиненком.

Ювілейний Комітет вирвав мені неначе з серця моє бажання, вручаючи мені погруддя Того Учителя, що є дороговказом для мене від молодих літ!

Обіцяю в міру моїх сил і спроможностей як Франківський каменяр виконати бодай частину побажань гостей для добра і поступу ЗДА та Українського Народу.

ВАСИЛЬ ДОВҐАНЬ

Дітройт, Міш., 21-го листопада 1955 р.

ПОСАДА ДЯКА

Українська Православна Парафія пошукує ДЯКА - ДИРИГЕНТА. Бажане знання англійської мови й західньо-українських напівів. Платня добра. Зголошуватись листовно до:
STS. PETER and PAUL UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH
1025 N. Belle Vista, Yougstown, O.

ПРАЦЯ
Help Wanted—Male

ПОТРІБНО до будови лодок теслярів, бодмарів і столярів. Постійна праця — 48 год. тижнево, 6 плат. свят. Висока платня, „бонус" під кінець року й інш. Голоситися особисто:
Hubert S. Johnson Boat Mfg. Co. Inc.
Bay Head — New Jersey

BLACKSMITH FINISHER
Woodworker, Sheetmetalman and Welder
for Truck Body Manufact. Co.
Голоситися:
Service Commercial Body Work,
321 Route 17, Carlstadt, N. J.
Tel.: Webster 9-8775

РОЗШУКИ

Пошукую Миколу ГОЛОВЕНКА, родженого 26 р. в Україні. Маю добру вістку для Вас. Прошу зголоситися до:
LUSIA BURJAK
1041 Salem Road,
Union, New Jersey

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ВСІ найкращі платівки є в Сурмі. На днях виходять дві платівки баритона Т. Терена, що тепер концертує по Европі. Пишіть по Каталог.
"SURMA"
11 East 7th St., New York 3, N. Y.

АРКА, 48 E. 7-ма вул. Ню Йорк (GR. 3-3550) одержала транспорт европейських забавок.

ГОЛОВНА КВАРТИРА ДЛЯ продажу українських платівок і листівок.
CHESTER'S
1717 E. Carson St., Pittsburgh 3, Pa.
Відкрито денно до 6 години, в п'ят. і суб. до 9 веч.

ПАЧКИ ДО ЕВРОПИ І ВСІХ ЧАСТИН СВІТУ.
Гарантована доставка.
Матеріяли на убрання, плащі і сукні, полотна на постіль та білизну, живностеві пачки і всілякі лікарства.
ПИШІТЬ ПО КАТАЛОГИ.
J. NAWROCKI AGENCY
617 Grove St., Irvington 11, N.J.

Можна тепер дістати в ЗДА "UKRAINIAN SALVE MAZ."

UKRAINIAN УКРАЇНСЬКА МАСТЬ SALVE

НА АРТРЕТИЗМ, ПОСТРІЛ І РЕВМАТИЗМ.
МАСТЬ UKRAINIAN SALVE помагає на облекшення болів і поганого почуття, що його викликує постріл, артретизм і ревматизм. Приносить пільгу в болях мускулів, які є наслідком надмірної праці і перевтоми. Цю масть поручається особливо на болі мускулів на спині в лопатках, на раменах і суглобах. Замовте відразу один слоїк:
2 oz $1,25
поштова оплата .... .15
Пишіть до:
DUFFERIN DRUG STORE
239 Dufferin Avenue
Department 2.
Winnipeg, Man., Canada

ПРО НЕВРАЛГІЧНІ БОЛІ й терпіння мускулів

Якщо ви терпіли колись як страшні невралгічні болі, які вертять і рвуть вас; якщо вас напів божевільні від нещасних болів мускулів; якщо ви дали би все, щоб дістати поміч проти тих болів і мук, які роблять вас калікою, — то поцікавтеся і послухайте дещо про лік АНТРО. Лікарські звідомлення вказують, що та чудесна назва швидко облегшує болі від різних невралгічних недуг, як запалення зв'язок між мускулами, плечей рук і ніг, або від понатягання мускулів. Користувачі захоплено висловлюються про знамениту поміч, яку вони дістали, інколи від першого невеликого дозування.
Не терпіть даром другий день тортури; тільки спробуйте АНТРО. Можете легко дістати цей лік поштою, написавши до KINGSLY CO., Dept. 13, Box 415, Peekskill, N. Y. Щоб мати певність, напишіть своє прізвище й адресу друкованим письмом на обороті коверти. Ви одержите відворотною поштою звичайно $6.00 порцію, тільки за $5.00 плюс 63¢ оплати COD. Заплатите листоноші при одержанні посилки. Зробіть це тепер поки можете ще дістати АНТРО.
Ім'я ....
Адреса ....
Місто .... Стейт ....

Праця—Help Wanted—Agency—Праця

Шукаєте праці — шукаєте робітника?
Звертайтеся до Агенції Посередництва Праці
TOMPKINS SQUARE EMPLOYMENT AGENCY
33 — 3rd Avenue, New York 3, N. Y. • Tel: ORchard 4-1137
Особливо потрібні кваліфіковані, або некваліфіковані робітники до праці в ресторанах:
КУХАРІ, БУФЕТОВІ (COUNTERMEN), КЕЛЬНЕРИ, ПОСЛУГАЧІ, ПОМИВАЧІ і ін.
• Заходьте до нашої Агенції, яка існує вже 30 років! Наша Агенція відомо, що дає охочим добру й добре платну працю! Переконайтеся про це!
JOHN GELETY, власник

МЕТА
УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ **МЕТА**
201 EAST 14th STREET
NEW YORK 3, N. Y.
Приймає замовлення на виготовлення жіночих перстенів, сережок, шпильок та браслетів із правдивих аметистів, сафірів, рубінів, топазів, коралів, перлів, гранатів, смерáльдів, та інших самоцвітів.
На вимогу замовців виготовляє намиста з правдивого бурштину. „Мета" переналюбовує та виправляє діямантові перстені з білого, червоного, чи жовтого золота або з платини.
Власник „МЕТИ" Борис Ковалів особисто направить ваші годинники та біжутерію і дасть вам цінні фахові поради.
Кличе „МЕТИ" — ШВИДКО—ДОБРОЯКІСНО—ДЕШЕВО. Ваша відповідь — „ЗА СВІЙ ДО СВОГО".

РІЗДВЯНІ КАРТКИ

Shown is 1 of the many designs of American & Ukrainian Rel. Christmas Cards we have. The cards are lithographed on fine quality paper in stunning colors. Each card is imprinted with the traditional Seasons' Greetings and a Bible Scripture Text. Such are the kind to send to your friends and relatives during the Holyday Season.
20 Cards Ukrainian Rel. $1.00
20 Cards American Rel. $1.00
21 Cards Am. Non-Rel. $1.00
We do not print names on any of the cards. Money must accompany all orders.
VESTAL PUBLISHING COMPANY
53 Smith Street
Perth Amboy, N. J.

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

BUSINESS OPPORTUNITY

Хто хоче відкупити ВИДОКЛІНЕРСЬКИЙ БІЗНЕС прошу зголоситися до:
GREENVILLE WINDOW CLEANING CO.
P. O. Box 1294, Greenville, S. C.

FARMS FOR SALE

БАЖАЄТЕ МАТИ ФАРМУ? Пишіть по-українськи за безплатними описами (в укр. мові) і знимками фарм.
VIC'S FARM AGENCY
113 W. Division Street,
Neillsville, Wisconsin

PROFESSIONALS

DR. ANNA MESSING
ЛІКАР З ВАРШАВИ
Косметика, лікарське усунення зморшок, зайвого волосся, змориць. "Facial Uplift" без операції.
Приймає після умови
Телеф.: PLaza 7-1282
130 West 57 St. New York City

КНИЖЕЧКИ
ДО ВПИСУВАННЯ МІСЯЧНИХ ТА ІНШИХ ВКЛАДОК
Ціна 15 центів
Можна замовляти в книгарні „Свободи"
"SVOBODA"
83 Grand Street
Jersey City 3, N. J.

Книжка є єсоцінне — найнеобхідніше в домі культурної людини

Д. Чуб
НА ГАДЮЧОМУ ОСТРОВІ
(з австралійських пригод).
Ціна 45 цн.
Замовляти на адресу:
"SVOBODA"
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY 3, N. J.

Посмертна Згадка

ІВАН ХМІЛЬ, член 204 Відділу УНСоюзу в Ню Йорку помер дня 16-го листопада 1955 р. Покійний походив з села Вербів, повіт Бережани, Зах. Україна. Полишив в смутку дружину Катерину, сина Івана і 3 дочки, Софію, Марію і Анну. Похорон відбувся 19-го листопада з похорон. заведення П. Яреми до церкви св. Юра, відтак на цвинтар Голі Крос в Джерзі Сіті. — В. П. П.!
В. Гавів, секр.

ВСЯЧИНА

ТРАМВАЇ ЗНИКАЮТЬ З ВУЛИЦЬ МІСТ

Трамваї щораз більше зникають з вулиць канадійських міст. З кілька років — за вийнятком Торонта, що є нездобутою фортецею трамвайного засобу комунікації — трамвай буде такою рідкістю як „Великий Ок" (дуже рідкісна птиця, що живе на морях при В. Британії).
У вересні цього року Вінніпег вислав свої останні трамвайні вози в останню брязкітливу гуркотливу подорож. Так отже в містах на захід від Торонта немає вже трамваїв. Зникли вони теж з міст Надморських провінцій. Тільки в Монтреалі, Оттаві й, очевидно, в Торонті вони ще далі існують.
У Монтреалі, де є ще 700 трамваїв (половина з того, що їх було до війни) впроводжують чергових шести або семи років трамвайну систему заступить автобусний транспорт. Оттава переведе цю зміну за яких 10-12 років.
До речі, ніхто не любить трамваїв, за вийнятком економістів міських транзитних систем. Трамваї є дешевшим засобом комунікації, перевозять більше людей меншим коштом, але вони теж менше вигідні для пасажирів, як електричні чи газолінові автобуси; зокрема вони утруднюють автомобілевий рух бо автомобілісти витрачають чимало газоліни і часу на вимінання їх.
(„К. С.")

СТАРІ РУШНИЦІ І МУШКЕТИ

Онтерійська Асоціяція Колекціонерів Рушниць, це, мабуть, найбільш відважна група людей у Канаді, зацікавлених у збиранні рідкісних і старовинних речей. Вони бо не лише збирають старі зразки рушниць, але й стріляють з них, очевидно, виключно до цілі. Члени Асоціяції, які цікавляться мисливством, полюють модерною зброєю, яка є значно легша від стародавньої.
На зібранні членів Асоціяції, що відбулося цього літа недалеко Престон, Онтеріо, продемонстровано рушниці, які мають 50-170 років. Особливою подією було стріляння до цілі з рушниць, що їх наладовується крізь дуло. Всі учасники були зобов'язані вживати тільки чорний стрільний порох, бо жадна з старовинних рушниць не була настільки сильна, щоб витримати експльозивну силу бездимного пороху (винайденого 1886 р.).
Чорний порох спричинювали тільки голосний вистріл і велику хмару диму, але дуже мало експльозивних цільних стрілів. Найкращий осяг цим здобули п-ні Глен Бел з Ватерфорду, отримавши 49 пунктів на всіх 50 можливих до здобуття. Немало було таких, що їм порох спалився „на панівці" тобто спалився в запальниковій мисочці, але не запалив пороху в дулі рушниці. Наслідок: треба було направляти мушкет. А втім, члени Асоціяції не проти таких випадків, бо переживають усе те, що переживали стрільці з давніх, користаючих таким родом зброї. Вони навіть відливають кулі з олива для своїх рушниць; це ж бо єдиний спосіб, в який можна „набути" стрільного роду.
(„К. С.")

НОВА АРХЕОЛОГІЧНА ЗНАХІДКА В КАНАДІ

Кості голови велетенського рогатого диносавра вчасно-канадійської доби, відкопано припадково в Скебі Вад, у південній Альберті, районі, в якому такі й подібні непримітного вигляду допотопних тварин численно в праісторичних часах.
Кості голови тієї велетенської звірюки важать тепер 500 фунтів. Ця звірюка, що напевно була страховищем для тогочасних тварин у тому районі, мала великі плоскі роги, подібні до рогів войовничого барана.
(„К. С.")

MISCELLANEOUS

ЗАРОБІТЬ ГРОШІ ВДОМА
Приємний бизнес у вільний час приносить гроші. Гарантована гарна якість товару. $290 пара. Безплатні інформації — пишіть, щоб умовитися. ANDES CHINCHILLA, Rm. 830, 11 W. 42 St., N.Y.C.

ЯКЩО Я ПОТРЕБУЮ ОПАЛУ телефоную
UN 7-2700
BEHRENS Bros.
COMPLETE FUEL SERVICE
5711 TONNELLE AVE.,
NO. BERGEN, N. J.

ІВАН ВУЙКІВ
знана українська ФУТРЯНА ФІРМА
виконує на замовлення елегантні футра по найновіших фасонах і з досконалих шкірок.
Також переробляє старі футра на найновіші фасони.
Приймаємо футра на переховування. Відбір і доставка на місце.
J. Wujkiw, Inc.
Manufacturing FURRIER
111 East 7th Street,
New York 9, N. Y.
Тел. SPring 7-8710

ОДИНОКА В НЮ ЙОРКУ
УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ З ДОБРИМ І РІЗНОРОДНИМ ВЗУТТЯМ ДЛЯ ВСІЄЇ РОДИНИ
Karpaty Shoes
153 — 2nd AVENUE (bet. 9-10 Sts.) NEW YORK CITY
буде відкрита 29-го листопада 1955 р.
ТОВАР ДОБРОЯКІСНИЙ І ДЕШЕВИЙ
власниками крамниці є Брати ЛОЗИНСЬКІ.
• Проситься відвідати українську крамницю •
КАРПАТИ
щоб оглянути товар, без обов'язку купівлі.

TAZAB of LONDON New York Office
10 E. 39 St., New York, N. Y.
ДЛЯ ВАШИХ РОДИН ЗАЛИШЕНИХ В ЕВРОПІ
"TAZAB OF LONDON" одна з найбільших експортових станиць в Західній Европі пропонує Вам:

ЧОБОТИ для Ваших свояків і приятелів, які
Працюють на полі.
Працюють як шофери.
Працюють без відповідного взуття.
Живуть постійно на селі.
Чоботи є цілі зі шкіри (юхтові) важать 7 фт. 12 оз. і 17 інчів високі. (Розмір 8 до 12)
ЦІНА $18.00 включаючи пересилку, забезпечення і мито.

ВИСТЕЛЕНІ ФУТРОМ мужеські й жіночі черевики.
Цілі зі шкіри, найкращої якости.
Футерко зі всіх сторін.
Замок (zipped).
На широку ногу.
Чорні і бронзові.
Всі розміри.
4 фунти ваги.
ЦІНА $18.00 включаючи пересилку, забезпечення і мито.

• Також великий вибір інших черевиків, матеріялів англійських і шкотських, вовняних матеріялів, пакунки з харчами і ліки.
• Гарантія доставн. Приблизний час доставн — 6 тижнів.
• Зразки матеріялів можна оглянути в бюрі в Ню Йорку.
• Найбільша вага пачки дозволена — 19 фунтів.
• До кожної пачки долучити $5.00 як транспортову доплату.
TAZAB OF LONDON New York Office
Murray Hill 4-3281 10 E. 39 St., New York, N. Y.

ПОВНА модернізація домів
Комфорт
НИЗЬКІ МІСЯЧНІ СПЛАТИ.
Лазничка — Малювання
Кухня — Підлоги
Дахи — Веранди
Викінчування — Огорожі
Підлашшя — Столярство
Перерібки — Додатки.
Зайдіть сьогодні!
NATIONAL HOMES
1536 Liberty Ave., Hillside, N.J.
Call WAverly 6-6261
or JOurnal Square 2-4360

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ"

MISCELLANEOUS

Чи Ви відмовили собі користі з комбінованих вікон, що їх самі складаєте — з острахом за гарний вигляд дому? Тепер не потребуєте лякатися. Прегарний вигляд фронтової вистави надають славні в цілій країні
КОМБІНОВАНІ ВІКНА Й ДВЕРІ "RUSCO"
в чудових декоративних кольорах накладаних лякер. емалією.
Телеф.: Diamond 3-5151
RUSCO Window Corp. of N. J.
448 Market Street
Saddle River Township, N. J.

ВИСИЛАЄМО ПАЧКИ
ДО ВСІХ КРАЇН ЕВРОПИ І СВІТУ
Мито й усі інші оплати платить надавець у нас. Відборець не платить нічого при відборі Вашої посилки.
Висилаємо нову й уживану одежу та взуття, мануфактурні товари, шкіру й товари першої потреби. Вага одної посилки не може бути більша як 22 фунти разом з опакованням.
• ВИСИЛАЄМО ТАКОЖ ЛІКИ •
ДОБРА ОБСЛУГА. СКОРА Й ГАРАНТОВАНА ДОСТАВА.
По додаткові інформації й цінники пишіть або телефонуйте до нас:
Amerpol Enterprises
11661 JOS. CAMPAU, DETROIT 12, MICH.

DUNLEY HAT SHOP
14 SAINT MARK'S PLACE, NEW YORK CITY
(Тет 8 вул., між 2-3 Евеню)
має на складі великий вибір осінніх і зимових КАПЕЛЮХІВ від $3.99 та більше. Маємо також великий вибір фільцових велюрових капелюхів найкращої якости в різних кольорах і найновіших фасонах власного виробу та відомої марки капелюхи KNOX. Кожний капелюх гарантований. Купуйте в нас капелюх чистимо фабричною методою. Пригадуємо, що у нашому відділі МУЖЕСЬКОЇ ГАЛЯНТЕРІЇ першої якости різнородні сорочки, знаної марки "JAYSON" й інші від $1.99 вгору. Всі сорочки гарантовані в праній. У великому виборі також: доцівники, парасолі, імпортовані светери, кравакти, шкарпетки, паски, шалики й інші зимові речі.
Просимо зайти і переконатися про високу якість матеріялу та низьку фабричну ціну. — Говоримо по-українськи. — Слухайте наші оголошення по радіо-програмі п. Мельника, кожної неділі між 7-8 год. рано на хвилях 1480, станція WHOM.
• Отворено щоденно до 8-ої веч., в суботу до 10:00 •
DUNLEY HAT SHOP
14 SAINT MARK'S PLACE (East 8th St. Bet. 2-3 Ave.) NEW YORK, N. Y.

В СУБОТУ, 3-го ГРУДНЯ 1955 Р. в одинадцяті роковини смерти
бл. п. о. кан. Івана КЛЮФАСА
б. пароха Куликова коло Львова
буде відслужена о год. 8:30 рано
в Українській Грек.-Кат. Церкві св. Николая в Пассейку, Н. Дж.
ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ
про яку Приятелів і Знайомих повідомляє
Родина

MISCELLANEOUS

EVergreen 3-4450
Maple Coal & Coke Co.
Anthracite FUEL OIL Bituminous
OIL BURNERS — Sales and Service
72-74 BOX STREET BROOKLYN 22, N. Y.
Deliveries to: MANHATTAN • BRONX • QUEENS
Власник Т. КУДЛАК

PRACTICAL Furniture Co.
92 FIFTH AVE. (bet. 14 & 15 Sts.) NEW YORK 11, N.Y.
(попереднє приміщення при 120 University Place)
• Великий вибір модерних і давніх фасонів меблів. •
Добра якість — Спальні, Їдальні, Вітальні, — окремі штуки ліжка — матраци — лямпи й інше.
Низькі ціни. — Довільні сплати. — Чесна обслуга.
Крамниця відкрита від 10:30 — 8 P.M.
Говоримо по-українськи і по-німецьки.
Зайдіть і переконайтеся, що в нас є дешевше.
Телеф. ALgonquin 5-6248

ЧУДЕСНА ФОРМУЛА ДЛЯ ВОЛОССЯ СИВИНА ЗНИКАЄ
Діє наче магічним способом, без поверхового фарбування. Хочете вже раз закінчити свої клопоти з сивим волоссям, не вживаючи трудних і фантастичних фарб, в які ніхто не вірить. Не віріте, що це є можливе? Спробуйте, так як тисячі інших це роблять, застосовуючи методу NUVIDA з чудовими результатами. Риску тут немає ніякого. Ви платите $5.00 за достатню кількість, щоб одержати бажаний колір волосся. Якщо по ужитті цієї кількости Ви не будете повністю вдоволені поверніть порожню пляшку для повного звороту. Не пропустіть цієї нагоди. Пішліть цей віттинок газети до TRYSAN CO., Dept 35, Peekskill, N. Y., напишіть точно друком Ваше прізвище й адресу на відворотному боці коверти. Вам скоро пішлють Вашу посилку відворотною поштою. Не посилайте жадних грошей, заплатіть поштареві при доставі пакунка.

Вступайте в члени УНСоюзу!

ЩАДІТЬ У ЛЕГКИЙ СПОСІБ...
КУПУЙТЕ СВОЇ БОНДИ ЧЕРЕЗ ПЕЙРОЛ СЕЙВІНГС!

Phone MA 7-1761
PETER S. MURIANKA
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
FUNERAL DIRECTOR
413 Fairmount Avenue
Philadelphia 23, Pa.

ІВАН КОВАЛЬЧИК
FUNERAL HOME
COMPLETELY AIR CONDITIONED
ЗАНИМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ В СТЕЙТІ NEW JERSEY
Ціни приступні для всіх
Обслуга чесна і найкраща.
У випадку смутку в родині кличте нас в день чи в ночі:
JOHN KOWALCHYK
129 GRAND STREET,
cor. Warren Street,
JERSEY CITY, 2, N. J.
Tel. HEnderson 4-5131

KRAUS & NUSSBAUM
КРАМНИЦЯ МУЖЕСЬКОГО ОДЯГУ
Убрання — осінні й зимові плащі, штани, убрання з 2 парами штанів, виконані з тутешніх і імпортованих матеріялів. Гарантія направок.
Виконуємо на замовлення жіночі і мужеські костюми і плащі.
308 East 86th St. (коло 2 Ave.)
New York City
Tel. RE 4-2471

Lytwyn & Lytwyn
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED
Обслуга Щира і Чесна
Our Services Are Available Anywhere in New Jersey
801 SPRINGFIELD AVENUE
IRVINGTON, N. J.
NEWARK, N. J.
ESsex 5-5555

ВЕЛИКИЙ ПЕРЕДСВЯТОЧНИЙ
ВИПРОДАЖ!
МУЖЕСЬКІ ГОДИННИКИ 17 каменів — водонепроникливі $11.95
14 карат. ЗОЛОТІ ГОДИННИКИ, 17 каменів 16.95
14 карат. ЗОЛОТІ КИШЕНЬКОВІ ГОДИННИКИ (з трьома вказівками) 17 камен.
14 карат. ЗОЛОТІ ПАПІРОСНИЦІ на вагу за грам 1.15
ЗОЛОТІ ХРЕСТИКИ від 1.95
ЗОЛОТІ ПЕРСТЕНІ по дуже зниж. цінах
МАШИНКИ ДО ГОЛЕННЯ всіх марок, можете дістати в нас по найдешевших цінах
ФОТОГРАФІЧНІ АПАРАТИ від 9.95
МАШИНКИ ДО ПИСАННЯ від 54.95
ПАТЕФОНИ на 3 скорості від 18.50
Також найбільший вибір РАДІОАПАРАТІВ всіх марок европейської продукції.
Рівночасно повідомляємо, що прибув новий транспорт радіоапаратів, світової слави
"Blaupunkt"
7 моделів та "combination" радіофонографів.
Не забудьте, що в нас купите найдешевше, бо наш клич є „Великий оборот, малий заробіток".
Полагоджуємо поштові замовлення
N. Pickens Import Co.
31 EAST 14th STREET NEW YORK 3, N. Y.
Tel. OR 5-6860-61

ІВАН БУНЬКО
УКР. ПОГРЕБНИК
Обслуга чесна і найкраща.
ЦІНИ ПРИСТУПНІ
John Bunko
Licensed Undertaker & Embalmer
REASONABLE PRICES
437 EAST 5th STREET
New York City
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕТРО ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Занимається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і околицях
Контрольована температура. Модерна каплиця до ужитку даром.
Peter Jarema
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2588